

Oponentský posudek diplomové práce „Genderové aspekty českého skautingu. Proč chodí holky do skauta?“

Předložila: Bc. Magdalena Žárská

Oponentka: PhDr. Jaroslava Hasmanová Marhánková, Ph.D.

Předkládaná práce diskutuje otázky genderové socializace ve skautských oddílech. Autorka dotazovala dívky a chlapce docházející do skautských oddílů s cílem odhalit jejich motivace pro vstup do oddílů, způsoby jejich zapojení a význam skautingu v jejich životě. Práce lze v širším smyslu vnímat jako pokus o diskuzi nad přínosem genderově segregovaných kolektivů pro rozvoj dětí (ačkoliv se nejedná o diskuzi v pravém slova smyslu, neboť autorka na žádných místech pozitivní přínos genderové segregace volnočasových aktivit ani náznakem nepodrobuje kritické reflexi). Oproti první verzi práce došlo bezpochyby ke zkvalitnění textu a analýzy. Stále platí, že autorka zpracovává navýsost zajímavé téma, které přímo vybízí k genderové analýze. Oceňuji, že si téma zvolila sama a především, že její volba byla opřena o její vlastní zkušenost dlouholeté skautky a skautské vedoucí. Je dobře, že se autorka nepokouší zakrývat svůj obdiv ke skautingu a své přesvědčení o jeho pozitivní roli (nejen) v genderové socializaci. Svou pozici čtenářstvu dobře představuje hned v úvodu a vrací se k němu na několika místech. Její práci lze v tomto ohledu vnímat jako aktivistickou – autorka má skauting ráda, věří, že je pro dívky přínosem a chce přispět k jeho zlepšení. Do výzkumu vstupovala s hypotézou, že koedukované oddíly posilují tradiční genderovou dělbu práce, zatímco nekoedukované pozitivně přispívají k diverzně možnostem pro obě pohlaví (str.9). Tuto hypotézu považuji (i v rámci designu kvalitativního výzkumu) za relevantní. Za problematický ale považuji způsob, jakým autorka pracuje na jejím „ověřování“, které sklouzává ke snaze přinést co nejvíce materiálů dosvědčujících její platnost. Téma koedukace a genderové segregace kolektivů jsou pro práci klíčové. Autorka ale na žádném místě nepřinášá diskuzi nad tím, jaká mohou být rovněž negativa genderové segregace či předešlou empirickou evidenci o dopadech (ne)koedukace. V empirické části potvrzuje tuto hypotézu a ukazuje, že chlapci i dívky si cení segregovaných kolektivů, protože si mohou vyzkoušet věci, ke kterým by se v rámci tradiční dělby práce (přetrvávající v koedukovaných oddílech) nedostaly. Tato zjištění považuji za zajímavá a relevantní, autorka k nim ale směřuje až s přílišnou samozřejmostí a opomíjí evidenci, která by je problematizovala (na str. 61 například skautka Kateřina hovoří o tom, že si na skautu cení toho, že se tam potkává i se svými kamarády-kluky, kteří se s ní jinak ve škole moc nebaví. Tuto její výpověď by tak stejně dobře bylo možné vnímat jako pozitivní přínos koedukace ve skautingu pro budování vztahů mezi dívkami a chlapci, které překračují vzorce typické pro „tradiční“ instituce jako je škola).

Teoretickou část práce hodnotím jako zdařilou. Autorka přestrukturovala původní text a obohatila o další relevantní zdroje. Stále se nicméně objevuje „skákání“ z jednoho tématu na druhé (autorka zároveň na různých místech podobným způsobem vysvětluje již vysvětlené pojmy) a jistá nelogičnost výkladu (nejprve je představena kapitola 3.4 o utváření identity ve věku adolescence o teprve poté kapitola 3.6 o genderové socializaci dětí).

V empirické části došlo k výraznému prohloubení analýzy a práce se v této podobě posunula od původní deskripce směrem k pokusu o interpretaci. Cením si především autorčina postřehu nad tím, že pozitivní dopad skautingu na genderovou socializaci a empowerment dívek nemusí být dán genderovou citlivostí samotné organizace či vedoucích. V rámci této diskuze se autorka konečně pouští do kritické analýzy a je škoda, že jí v práci není věnován větší prostor. To by nicméně zároveň vyžadovalo jasnější teoretické ukotvení konceptu „genderově senzitivní výchovy“, který autorka nikde v textu nevysvětluje.

Formální stránka práce je dobrá. Autorka vhodně jednotlivé prameny propojuje a cituje. Pouze na str. 74 chybí odkaz u přímé citace de Beauvoir.

Předkládanou práci považuji za zajímavý pokus o genderovou analýzu českého skautingu (v českém prostředí navíc ojedinělý). Práce, dle mého názoru, bohužel stále vykazuje jen malou míru kritické reflexe a snahy nejen o potvrzování svých očekávání, ale rovněž hledání ambivalencí, alternativ či nastiňování jiných cest uvažování. Oproti první verzi práce lze nicméně identifikovat zřetelný posun v hloubce analýzy i celkové struktuře a uchopení práce. Domnívám se, že práce v této podobě splňuje nároky standardně kladené na diplomové práce a navrhuji ji proto k obhajobě s možným hodnocením dobře.

V Praze 29.8.2012

PhDr. Jaroslava Hasmanová Marhánková, Ph.D.